

Skjernøyposten

— ORGAN FOR SKJERNØYFOLK UTE OG HJEMME —
Nr2. **VÅR - SOMMER 1999** 31.årg.

17. mai 1999.

MINNEVERS OVER DE FÅLNE I KRIGEN 1940 - 45

Av Magnhild Brovig.

Vi står her i dag for å minnes de som falt i krig for folk og land
For at vi som ble tilbake kan vandre hand i hand.
Etter fem lange år full av redsel, sorg og nød,
vi endelig frihet fikk igjen, men for den måtte mange dø.
Da tyske krigsskip rettet kanonene mot Odderøya og Kristiansand
ble Trygve Kristensen et offer for sitt fedreland.
Han falt på sin post der mot fienden holdt stand
En sønn mistet sin far, og en hustru sin mann.
Vi mistet en av øyas unge menn i første slag
Og mange her med gru, de vil minnes denne dag.
Til våre sjøfolk tanken ofte gikk i disse dage
Ville vi noen gang få de staute menn tilbake.
Den norske handelsflåte en utrygg skjebne gikk i møte,
og mang en nordmann med sitt liv måtte bote.
Uhyggen lå over hav og land
Ingen visste når et skip ble beskutt og satt i brann.
Norvald Jenssen ble øyas andre offer for krigens brutalitet
En krig full av redsel og smerte, fot Hitlers grusomhet.
Norvald fikk sin grav på havet, ja, han var en av dem
som seilte for sitt fedreland, og kom aldri hjem.
To av øyas unge, og framtidens sterke menn,
fikk aldri oppleve dagen, da Norge ble fritt igjen.
Men vi må aldri glemme, de som for vår frihet sloss
Vi hedrer dem her i dag, de som ga sitt liv for oss.

Disse linjer er skrevet og ble opplest av Magnhild Brovig under bekransingen av minnestøtten ved kapellet
17. mai.

SKJERNØY - ET TILBAKEBLIKK OVER 200 ÅR.

En demografisk "analyse" basert på folketellingen 1801.

Forsettelse fra forrige nummer

Av Svein Ø. Berge

Neste stopp på ferden mot øst blir naturlig nok Farestad, her skjernes det ikke mellom ytre og indere, men kalles bare Farestad.

Tatt i betraktning arealet som begge gårdene i dag utgjør, er det relativt få innbyggere i 1801, bare 29, med en gjennomsnittsalder på 31 år.

De fordeler seg med 14 menn og gjennomsnittlig alder 29 år og 15 kvinner med gjennomsnittsalder på 32 år. Farestad hadde en rimelig god fordeling mellom kjønnene og også alderer fordelingen var ganske jevn. Med andre ord, en homogen befolkning sammensetning i godt voksen alder.

Innbyggerne fordeler seg som følger; Barn 0 - 12 år = 5. Ungdom 13 - 19 år = 7. Unge mennesker 20 - 40 år = 9. Voksne 41 - 50 år = 1. Eldre 51 - 60 år = 2. Gamle 60 år og oppover = 5.

Her finner vi også den este på øya, Berthe Jensdatter på 80 år. Vi ser at det var langt flere "gamle" på Farestad eller til eksempel Dyrstad. Årsaken til dette er det vanskelig på demografisk bakgrunn å gi noen brukbar forklaring på.

Antall hus er også her tilnærmet umulig å fastslå. Antallet familier/hushold er noe mere uklart på Farestad eller ander steder, men det var muligens så mange som syv.

Imidlertid lar sivil status seg greit avklare, ved at det var fire ektepar, en enkemann etter annet ekteskap og tre enker hvor av en gift to ganger, ingen ugifte over 20 år.

Hovednæringen er også her for tre personers vedkommende bonde og gårdbruker, (Blant dem Gunder Evertsen bestefar til den senere så navngjetne Farestad losen Salve Evertsen). Ellers finner vi to som oppgis å være los og gårdbruker, en er skomaker og gårdbruker, en gårdbrukerske⁸. Det var også en som hadde betegnelsen «lodbruker» - dette er noe uklart, men sansynligvis en som leide jord av andre. Vi finner også her en tjenestedreng og en tjenestepike.

Hopper vi over «Våa», til Rosnes, er situasjonen en litt annen. Her bodde nesten like mange mennesker om i Skjernesund, hele 37, med en gjennomsnittsalder på 24 år. Fordelt på 16 menn og gjennomsnittsalder 20 år, og 21 kvinner med gjennomsnittsalder 28 år.

Innledningsvis nevnte jeg Rosnes som spesielt, det at vi her har et betydelig kvinneoverskudd med en vesentlig høyere gjennomsnittsalder

eller mennene, er i seg selv bemerkelsesverdig. Min første tanke var at det kunne tilskrives store antall av voksne menn som hadde losing som hovednæring, men ved å se nærmere på sammensetningen av enker og kvinner med et eller flere tidligere ekteskap finner jeg ikke noe som kan gi en rimelig forklaring på fenomenet. Det må nok foretaes en langt grundigere undersøkelse for å klarlegge årsaken, men interessant er det.

Befolkningen fordeler seg således; Barn 0 - 12 år = 12. Ungdom 13 - 19 år = 6. Unge mennesker 20 - 40 år = 11. Voksne 41 - 50 år = 4. Eldre 51 - 60 år = 1. Gamle 60 år og oppover 3 personer. Med ander ord, mange barn og unge mennesker.

Også her er antallet av hus tilnærmet umulig å fastsette, mens antall familier/hushold trolig har vært fem eller seks. Derimot er det langt letter å si noe om den sivile status, med fem ektepar, en enkemann og to enker. Av ugifte over tyve år finner vi to kvinner, samt en besovet.

Næringsveier er på Rosnes som følger; Tre loser, en gårdbruker og fisker, en gårdbruker og los, en matros, en dagarbeider, et forsorgslem og en fattig innlosjert.

På Rosnes var det et betydelig antall personer som hadde losing som hovednæring, selvfølgelig supplert med fiske, men losingen var hovednæringen.

Berge, var hele tre gårder i gamle Halse sokn med navnet Berge, østre, vestre og ytere. Det er imidlertid ytere Berge som interesser oss i denne oversikten.

Den gang som i dag, var Berge den minste bosetningen på øya, med bare 18 innbyggere og en gjennomsnittsalder på 26 år. Fordelingen av kjønnene var 8 menn med gjennomsnittsalder på 23 år, og 10 kvinner og gjennomsnittsalder på 29 år.

Ser vi litt på alders sammensetningen finner vi; Barn 0 - 12 år = 6. Ungdom 13 - 19 år = 3.

Unge mennesker 20 - 40 år = 3. Voksne 42 - 50 år = 3. Eldre 51 - 60 år = 3. Den gang var det ingen på Berge som var over 60 år.

Høyst sannsynlig har det vær tre hus/bruk, det er oppgitt tre familier og trolig har de bodd i egne hus.

⁸ Gårdbrukerske - formodentlig en enslig kvinne som familieoverhode og forsørger.

SI

- OR

Re

I r

Ge

No

Eve

Rit

Ad

Pos

Kor

Mrs

865

N.Y

Abo

USA

Vi er t

å få. F

dårlig.

mengd

Ingen

den er

det er

enkelte

Kråkel

For de

mye d

under

bedre i

Fisket

småfar

er nok

bruk, c

så konl

Ja, deti

jo snar

ytterste

en deili

snart n;

SKJERNØYPOSTEN

- ORGAN FOR SKJERNØYFOLK UTE OG HJEMME -

Redaktør: Sigurd Aalvik, Tlf. 382 68611

I redaksjonen:

Georg Walvick, Tlf 382 68636

Norvald Jenssen, Tlf 382 68675

Evert Knutsen, Tlf 382 68686

Rita T. Dyrstad Solvang, Tlf 382 68716

Adr.: Skjernøy, 4516 Mandal.

Postgirokonto: 0802 5425368

Kontakt i USA:

Mrs. Agathe Thompson

865 Buck kd., Stone Ridge

N.Y. 12484

Abonnent pris pr. år kr 50,-

USA \$ 10,-

Vi er begynt på juni måned, men det er lite fisk å få. Fisket etter lyr, torsk og stor sei er veldig dårlig. Bare småsei under 0,5 kg er det store mengder av.

Ingen fra øya har begynt fisket etter makrell, den er ennå 5 - 6 timers kjøring av land, hvor det er tatt enkelte gode drivgarnsfangster, men enkelte steikemakrell er tatt på rigla ved Kråkeboen, så den er nok underveis i år også.

For de som tråler etter reker har fangstene vært mye dårligere nå, enn de siste årene. Særlig under land og i dypa, men på revet er det noe bedre men også der langt mindre enn tidligere.

Fisket etter ål er kommet igang, men bare småfangster av den fiskesorten også, da vannet er nok for kalt. Det er også altfor mange ruser i bruk, det er fullt av dem i allé bukter og sund, så konkurransen er stor mellom fiskerne.

Ja, dette var dårlige fiskenyheter, men det kan jo snart snu seg, og småsei er det nok av på de ytterste boene så det er ingen fare med fisk til en deilig sei-suppe. Bare prøv rigla, så blir det snart napp. - Lykke til med fisket.

Blir det noe dorge og notfiske etter makrell i år? Det ser stygt ut. Fryselerageme langs hele kysten er fulle av fjordårets makrell på grunn av markedssalget til Russland er brutt helt i sammen. Flere av de største fiskeotlagene på sør Vestlandet og Møre har store beløp utestående med russerne, og kan ikke ta imot makrell før økonomien er i orden og fryselerageme tomme. Det blir spennende å se hvordan dette blir for fiskerne her i distriktet, for mange er makrellfisket halve årsfortjenesten, og umulig å ta inn igjen med fiske etter annen fiskeslag.

Har tyske sportsfiskere overtatt de gamle fiskeplassene? Det ser slik ut! I 1950 og utover var det noen folk som fiskerisjefen for Skagrakkysten sendte ut for å samle inn opplysninger om fiskeplassene og mæd på sørlandskysten. De gamle fiskerne som ble spurt, de fleste døde nå, ville helst ikke gi opplysninger om fiskeplassene. Men det ble lovet at ingen opplysninger om fiskeplassene skulle skade fiskernes interesser, men bare oppbevares som kulturhistorisk verdi for ettertiden. Dette gikk de gamle fiskerne med på og de fortalte om merker og mæd på fiskeplassene.

Stor var da overraskelsen da Hartvig W. Dannevik og Jo Van der Eyden i 1990 skrev tredje bind av bokserien «Fiskeplasser på Skagrakkysten», med kart og merking av alle de beste fiskeplassene fra Homborsund til Åna - Sira. Nå har de fleste tyske sportsfiskere dette kart av Mandals skjærgård, med alle fiskeplassene merket av, med seg på sjøen. Og de konkurrerer med yrkesfiskerne om de beste fiskeplassene. De setter da sine krokredskaper i yrkesfiskernes garn og drar dem i hauger, så ingen fisk går i garnene. Det er fått opptil tre pilker med sluker på i et eneste garn. Som en sikkert kan skjønne er dette en stor plage for fiskerne. På det meste kan det ligge 20 til 30 båter bare i området Stusøy til Oddefjorden. Det ser ut for at denne trafikken med tyskere bare øker fra år til år, og i følge bladet «Fiskeren» kommer det 100.000 tyske sportsfiskere til Norge i 1999, en økning på ca: 20.000 fra 1998. Så for dem blir det mye fiskefile å ta med seg hjem i fryseboksene. De betaler ingen fiskeavgift, og så vidt vi vet heller ingen tollavgift, så dette fisket kan bære helt galt avsted hvis ikke noe blir gjort fra myndighetenes side.

Ungdomsforeningen.

I vårsesimesteret har ungdomsforeningen hatt tre kvelder med bibelskole, 2 familiekvelder, 4 kveldsmøter, en rekefest og så den store utlodningen 27. mars der det kom inn kr 35.000 -, Ett flott resultat - en takk til alle for gaver og støtte.

Yngresflokket har i vinter vært en stor flokk, og de er veldig flinke til å møte opp. De har hatt 9 samlinger etter jul.

Ungdomsgruppa har i dette året vært få på grunn av små årskull. Etter jul har de bare hatt en samling i måneden.

I tillegg så brukes jo kapellet av søndagsskolen, barneforening, barnekoret, kvinneforeninger, helselaget og gudstjeneste. Vi kan være glade for vi har en så praktisk kirke som kan brukes til alle disse samvær.

Påkostning på kapellet nå i vår er nye gardiner i storsalen, og i juni blir nytt gjerde og port satt på plass ved minnestøtten.

Av samvær i sommer nevner vi skjærgårdsgudstjenesten sammen med menighetsutvalget søndag 27. juni og en sensommerfest på kapellet 13. aug.

Årsmelding Skjernøy Historielag 1998.

Styret:	Leder	Rita Dyrstad
	Nestleder	Inger Lise Ånensen
	Kasserer	Liv Britt Jenssen
	Sekretær	Hilde Herstad
	Medlem	Allis B. Hansen
Varamedlemmer		Bjørn Vikøyr
«	«	Evert Knutsen
	Revisor	Terje Jørgensen

Vi har siste året hatt to styremøter og en del telefonkontakt.

Årsmøtet for 1997 ble holdt på Dyrstad skolehus 25. mars 1998. Utenom styret møtte det 7 personer. Etter tre vers av Mangnhilds skolehussang, leste Rita årsmeldingen og kommenterte underveis. Den ble godtatt uten merknader. Etter bevertningen fortalte Ruth og Kurt Dyrstad om livet på Ryvingen fra ca. 1951 og utover. Deretter viste Tor Ivar Hansen en rekke flotte lysbilder fra øya og omkringliggende holmer og skjær.

Skolehusdagen/ feiringen av lagets 10 års jubileum ble lagt til onsdag 8. juli kl 16.30. Det var ganske bra vær den dagen og det møtte opp ca: 130 personer. Vi hadde laget en utstilling med gamle og nye bilder fra øya, ca 400 i alt. Vi solgte også Skjernøykalenderen for 1999. Ellers var det utlodning, tipping og støvlekast foruten salg av mat.

Pr i dag har vi ca: 10 kalendere igjen.

Inger Lise og Liv Britt var på høstkurs på Spangereid 15. okt. i regi av Agder Historielag. Kurset tok for seg fornminner rundt Spangereid.

På skolehuset er det hengt opp ca: 35 klassebilder av Skjernøyelever fra 1900 til 1967.

Vi har behov for et plass til å lagre saker og ting, og har i den anledning satt igang arbeid med å finne ut hva det vil koste å snekre på loftet. Vi må ha det slik at det blir trykt for mus, da vi har en del papirer som skal ligge der.

Den etterhvert tradisjonelle julefesten gikk av stabelen 10. jan. Da alle hadde fått trykt seg godt sammen, var vi 70 stykker rundt bordene. Det var i meste laget, og vi må kanskje til med «først til mølla.....» til neste år. Men maten ble fortært, julesanger og historier ble fremført av både store og små. Et stev til Torleif i Setesdal ble også fremført, på ekte setesdalsk. Da vi fikk vekket opp julenissen, vanket det slikkepinner til barna, og sannelig ble det stjernerabere også.

- 25. mai er det dugnad på skolehuset.

Kontingenten for 1999 blir den samme som før. Kr 30 for passive og kr 40 for aktive medlemmer. Postgiroblanketter blir vedlagt i «SKJERNØYPOSTEN»

Skjernøy - et tilbakeblikk over 200 år.

Fors fra side 2.

Jordbruket var primærnæringen, etter som to hovedforsørgere er oppgitt å være henholdsvis bonde og gårdbruker og den tredje oppgis til los og gårdbruker.

Det var en kvinne over 20 år som var ugift, ingen enker eller enkemenn, men her finner vi en kone ved navn Randi Thomæsdatter som var i sit 4 ekteskap. Det var ikke så uvanlig den gangen at folk var gift både to og kanskje tre ganger, men 4 hører dog til sjeldenhetene.

Som en oppsummering skal vi se litt på hva folk levde av og hvorledes de forskjellige yrker/næringsveier fordelte seg blant den voksne del av befolkningen (personer over 15 år).

Begynner vi med betegnelsen; Los / los og gårdbruker / los og strandsitter, finner vi 11 forsørgere. Dette utgjør 26,1% av voksne menn.

Betegnelsen; Gårdbruker / gårdeier, finner vi 9 forsørger, eller 21,6%

Betegnelsen; Gårdbruker og fisker, 2 personer. Betegnelsen; Matros har hele 13 personer, hvor av 3 er familieforsørgere. Dette utgjør 30,9% av voksen mannlig befolkning.

Strandsitter og fisker, det er kun en forsørger. Betegnelsen; Dagleier / håndverker, 4 personer – dette inkluder en skomaker svenn og to veversker.

En kvinne var oppført som enslig forsørger, ellers var det hele 11 enker, eller 15% av den

voksne kvinnelige befolkning.

Fattige, det var kun 5 personer, eller 5% av den voksne befolkningen som ble betegnet som fattig.

Dette med enker skal vi se litt nærmere på, innledningsvis nevnt var det forholdsvis langt flere enker på Flekkerøy. Hele 22,8% av den voksne kvinnelige befolkningen var enker. Dette har trolig sin bakgrunn i at over 50% av den voksne mannlige befolkningen hadde sitt utkomme, eller deler av utkomme som los. Ellers er det to andre markante forskjeller mellom de to samfunnene. På Flekkerøy er det ingen menn som har sitt utkomme ensidig ved jordbruk, mens Skjernøy hadde hele 9 personer dett som hovednæring.

Enn videre finner vi forholdsvis få matros, kun 15,9% av den voksne mannlige befolkning innehadde dette som næringsvei, og ingen av dem var familieforsørgere. Mens det på Skjernøy var hele 30,9% - over dobbelt så mange - som seilte til sjøs som matros.

En annen påfallende forskjell er at det på Skjernøya ikke finnes skipsoffiserer. Andre samfunn, som Korshavn og Flekkerøy finner vi flere – både kapteiner og styrmenn.

Man kan i det hele bare undre seg over de næringsmessige forskjeller som denne "lille" undersøkelsen avdekker.

Det var engang..... (Fors fra side 6.)

Sangen ble sunget med slik styrke at en skulle tro taket i møtelokalet - som var båtenes dekk - ville løfte seg. Mange, mange år senere etter krigen hørte jeg sangen igjen, denne gang i radio.

Jeg tenker nå det forlengst kan være på tide å sette punktum for disse minner og tanker fra en kveldsstund. Det har tatt både mange kvelder og dager å feste disse på papiret. Skriveferdigheten er ikke akkurat den samme som den engang var.

Selv om tidene stadig forandrer seg, vil mitt hjerte alltid høre til i Sundet og til alle "dei gamle merkesteinane" som fremdeles består og som fortsatt forhåpentligvis vil bestå uforandret også i framtida.

Hvis du har fulgt med hele veien, takker jeg for følget, Hvis du ikke har greid å følge med, kan det kanskje være en trøst å vite at jeg ikke senere skal legge beslag på spalteplass i "Skjernøyposten".

Takk for meg.

Fridtjof Hald

Vi takker så mye Fridtjof Hald for disse innleggene i «Skjernøyposten».

Det var en gang (6.)

Av Fridtjof Hald (fortsettelse fra forrige nr.)

"Postmann" var i det tidsrøm jeg skriver om - og oså mange år senere - Sigvald Berge, gift med Anna, datter av Jonas og Kristiane. Annen- hver dag i all slags vær kom han med postsekken på ryggen. Også i de dager skulle posten alltid frem, må vite. Skjernøysund var siste stoppested på Sigvalds rute og postsekken hadde nok ikke da samme tyngde som da han startet på Berge. Sigvald markerte alltid sitt komme med å blåse i ei fløyte. Posten ble - hvis jeg ikke husker helt feil - de første årene jeg har erindring om, levert i huset til Knut og Bolette. Senere ble den levert i huset til Jonas og Kristiane. Hver postforsendelse ble lest opp med adressatens havn og ble liggende hos Jonas og Kristiane til den ble hentet.

Nå skal jeg snart slutte. Men før så skjer, synes jeg at jeg må nevne de mere - skal vi si sosiale og hyggelige samvær som fant sted på en eller annen måte i løpet av sommeren. Vi følte at alle dører stod åpne for oss og hadde inntrykk av at vi var velkomne.

For riktig, riktig lenge siden kunne det hende at når været var spesielt fint, at vi en kveldsstund samlet oss utendørs på trappene foran husene i Sundet. Når min onkel Nils - far til Tulla Hjelle - ferierte i Sundet, ble han en sentral skikkelse - skuespiller som han var. "Syng, Nils", kunne Bolette si, og Nils sang. Han hadde en god sangstemme, og de sangene han istemte, var gjerne kjente sanger som de fleste kunne syng med.

"Når solen faller bak topp og tinde" var en av sangene. Og det kunne vel være at det var nettopp den sangen som betegnet avslutningen på kveldens samling idet sola var i ferd med å gå ned i vest, og det var på tide å hver til sitt. Det led da mot sengetid og en ny natt. Men natta er kort sommerstid, og bærer tidlig i sitt skjød en ny morgen og en ny dag. Tidlig måtte den stå opp som skulle ut på sjøen for å prøve fiskelykka. Før dette kunne det være godt med en blund og drømme om store fiskefangster dagen etter.

Om søndagen kunne det hende at det ble samling i det "fri" med medbrakt mat og kaffe. Voksne og barn kunne da leke sammen "Siste par ut" "Slå på ringen" o.s.v.

Når det ellers - skal vi si gjaldt hyggelig samvær - må jeg nevne den årlige blåbærturen til Strømsvika-skogen. Vi rodde avsted, barn og voksne og fortøyde rosjekta i Strømsvika. Hele "bølingen" med alltid gledessprederen, Kristiane, i spissen, gikk så stien oppover til skauen, utstyrt med nistekorver og tomme spann som ventet på å bli fylt. Tillatelse til å plukke bær var på forhånd innhentet selv om dette strengt tatt ikke var nødvendig. Det kunne nok variere med mengden av bær vi brakte med tilbake, men et minne for livet ble disse turene.

Kapellet på Farestad hadde sin faste plass hos "Sundsfolket", enten det var gudstjeneste eller annen samling derute. En spesiell form for møtevirksomhet var religiøse møter i Bethelskipene. Jeg kan ikke skryte av at jeg var noen ivrig møtegjenger, men jeg husker at jeg en gang var til stede under et møte som ble holdt i et Bethelskip som lå på Farestad. Fra dette møtet husker jeg spesielt en sang som jeg tror var ukjent for de aller fleste og som derfor måtte læres. Muligens dette er grunnen til at sangen den dag i dag sitter som spikret i min hukommelse, likeledes melodien. Jeg kan ikke garantere at teksten ord for ord stemmer med originalen slik den ble fremført, men jeg mener at teksten var slik:

Ut og fiske, ut og fiske
for min Mester.
Ut og fiske i all slags vær.
Jeg kan ikke ligge still',
garnet mitt jeg kaste vil.
Ut og fiske, ut og fiske
for min Mester.

Fors. side 5.

Farestad den 26 mars, det herrens år 1999

"SKJERNØYLOBBER" I FORTID, NÅTID OG FREMTID - NOK EN GANG.

Av Svein O. Berge

Det er med noe ambivalente følelser undertegnede leser "Skjernøyposten" fra desember i fjor. For n' te gang er "lobbene" på dagsordenen. Alle som residerer her på vår ø, har en - eller flere - meninger om disse våre "nasjonal dyr" - undertegnede intet unntak.

Man hadde ikke lest mange linjer av nevnte artikkel, for det var klinkende klart hvem forfatteren var. Som vanlig skriver Evert saklig og greit, men han glemmer et par momenter i sitt innlegg, momenter som undertegnede vil forsøke å anskueliggjøre.

At oppsitterne på gården Valvik har fattet dette, skal vi si famose vedtak, å ikke tillate frittgående sau i "fri utfoldelse" i tidsrommet 14 oktober til 14 april, må stå for deres regning. Men dette hinder ikke omstreifende dyr fra tilstøtende gårdsnummer å ankomme Valvik. På denne bakgrunn er problemene bare delvis løst.

Det er korrekt som det hevdes, at øen er i ferd med å gro ned, men dette løses ikke med økt sauehold, og spesielt ikke med dyr som legger sin elsk på inngjerdede hager! Skal dette endres, må man tilbake til gamle driftsformer med lyngbrenning hver 4 til 5 år, og ikke minst - storfehold.

Nok her om. Det nevnes kombinasjonen av sommer og vinterbeite, det vil si at dyrene er nødt for å bruke store deler av vår ø for å ernære seg gjennom vinteren. I min barndom hadde tilnærmet 95% av oppsitterne sau på vinterbeite, også den gang var her mange prydhager, inneholdene begonia og blå lupin (som i visen beskrevet står). Poenget er at man den gang ikke var plaget av sau som trakk langs hovedveiene, sau som var av den udelte oppfatning at føden fantes i de tilstøtende hager langs veien. Nu kan det med en viss riktighet hevdes at den tids vintre var snefylt fra sist i desember til langt ut i mars, og at dagens vintre er "gronne". Sant nok, men min barndoms sau streift ute på Fidja, Myran, Aksla, Bagstauvaagen, Høgevarden, eller hvor det nu måtte være. Dette i skarp kontrast til mange av dagens får. Om det være seg veidekket som gjør dyrene mer "urbane", slik at det er langt mere attraktivt å streife "gate langs" skal være usagt, men en vesentlig endring i atferdsmonstret har inntrått, til allmen irritasjon for hageeierne. Mye ville være vunnet dersom man fikk dyrene til å oppholde seg fortrinnsvis i utmarken i angjeldende tidsrom. Artikkelforfatteren hevder problemet enkelt løses ved at de respektive hageeiere "bare" kan sette gjerde rundt sin eiendom! Dette er en noe forenklet løsning. De fleste innvånere som har motforestillinger mot sauens frie vintertilværelse i sine hager har allerede et tilfredsstillende gjerde, med tilfredsstillende menes gjerde på 1,2 m høyde. Men når dagens dyr synes å være en kryssning mellom "kenguru, ål og sau", er det lite som stopper dyrene. Ytterligere stiger "temperaturen" i debatten sau eller ikke sau, når det så viser seg at dyrene som "spiser opp" hagen kommer fra tilgrensende gårdsnummere.

Dette bringer frem følgende spørsmål; Kan det være at enkelte oppsittere muligens har langt flere dyr eller hans/hennes bruk, ut fra gamle tradisjoner, har anledning til å ha? Nu kan man alltså filosofere over hvor vidt vedkommende har fått "overført" rettigheter fra naboer som ikke holder sau, slik at antallet på det respektive gårdsnummer ikke overskrider det totale antall dyr som fra gammelt av var "tillatt". Undertegnede har ingen forutsetning for å mene noe her om, men tanken har vert og blir luftet i blant sauemotstanderne. Det er på samme bakgrunn også nærliggende å anta at formange dyr på et gårdsnummer vil kunne medføre at de må søke sin føde på utradisjonelle områder, eksempelvis i hager og langs veiene.

Kan man så forlange at saueierne skal gjerde inn sin utmark/innmark? Neppe, men man må kunne forvente at det finnes løsninger med hensyn til dyr som streifer fritt omkring på offentlig veiene til sjenanse for den allmenne ferdsel. (Det er kun Ytre Farestad hvor det er nedfelt i utskiftningsprotokollen, av 1922, et krav om gjerdeplikt for bufe mot "rodeveien" - dagens kommunevei)

Min barndom ø var fri for firehjulet motorkjøretøyer, den største risiko man som veiførende den gang løp, var å støte på en av øens to hester. Dagens situasjon en helt annen, øen er blitt urbanisert med til tider betydelig biltrafikk og høyt tempo! Risikoen for å kjøre ned et av våre nasjonaldyr er følgelig overhengende. Tatt i betraktning at et relativt stort antall av arten inntar en vesentlig del av sin vinterføde i veikanten, er det mer eller et under at det har gått så pass som det har. Det er et faktum at intet er nedfelt i veitrafikkloven vedrørende bufe's ferdsel langs trafikkert vei. Bilføreren har i henhold til veitrafikkloven § 3, en alminnelig aktsomhetsplikt. M.a. råkjøres det, ligger bilføre tynt an. Særlig vis vedkommende er kjent med at det kan forekomme løse dyr på beite. Er bilfører derimot ukjent med de lokale forhold, og ellers kjøre aktsomt, er problemet tilhørende saueier som vil være erstatningspliktig over for bileier, for uten at vedkommende lider et følelig tap. Dette spesielt jfr. at det ikke finnes skilting som informerer om husdyr ferdes langs veien. Det er eier av dyrene som har, i følge pressidens i norsk rettsvesen, det hele og fulle ansvar for sine dyr. Etter skadeserstatningsloven

Fors. neste side.

Fra forrige side:

er dyreeier ansvarlig dersom vedkommende har "latt det mangle på tilborlig tilsyn eller på annen måte ikke har gjort det som er rimelig å kreve for å hindre skaden." Dette siste kan, dersom man ser stor på det – i noen grad overføres til problematikken – sau og hage. Imidlertid kan det kan alltid stilles spørsmål om hvem som kom først – sauene eller hageeierne – spørsmålet er nærmest retorisk og lite relevant i denne sammenheng. Begge har vært her siden Alderstid, og begge har, etter min oppfatning, sin berettigelse til fortsatt eksistens her ute. Oen er urbanisert og motorisert og ingen har lengre behov for sauehold for å sikre sitt eksistensgrunnlag. På tross av dette, har likevel sauene stor økologisk og rekreasjonsverdi. Vår fauna vil uvegerlig bli vesentlig fattigere dersom alle våre "nasjonaldyr" forsvant.

Konklusjonen må derfor bli: Sauene og hagen har begge sin berettigede eksistens, side om side, men – og her er vi ved det essensielle i saken – med den "gamle Skjernøylobben" som inntar/tok sine "vinternåltider" i utmarken!

Skjernøylobber i fortid, nåtid og fremtid. (2)

Under denne overskriften har Evert Knudsen et innlegg i Skjernøyposten des. -98. Her stiller han seg sterkt kritisk til vedtaket som ble gjort i Valvik, om å fjerne den frie beiteretten for sau. Her kommer det et debatt innlegg, som er for å fjerne denne retten.

For det første, så mener jeg at det vedtaket som ble gjort i Valvik er meget bra. Grunneiere (saueneiere) viser en stor vilje til omstilling og å innrette seg etter nåtiden. De har tatt konsekvensen av at de fleste fastboende ikke har interesse av å ha sauene gående rundt omkring. Samtidig er sauehold i dag, mest for hobby. Det må også understrekes at det ikke har vært noen store konflikter i Valvik før dette vedtaket.

Evert skriver at fjerning av den frie beiteretten vil ødelegge muligheten til å drive tradisjonelt småbruks drift, og at de fleste bruk er så små at inngjerding ikke vil gi tilstrekkelig beite. Dette mener jeg (og flere) er feil! Hvis eierene avpasser saueantallet etter størrelsen på gården, samt utnytter muligheten til å leie areal for beiting/høying, vil en kunne ha sauene innegjerdet. Kanskje et samarbeid saueiere imellom med inngjerding av større utmarksområder også hadde vært mulig.

Evert skriver videre at øya svært mange steder holder på å gro igjen og frodige jorder er blitt ugjennomtrengelige kratt. Dette kan jeg være helt enig med han i, men så mener jeg at årsaken til dette ikke er mindre sauehold. Jeg har pratet med eldre folk, som mener at den gang det var mange kyr på øya, holdt de "rønningene" vekk. Samtidig slo folk grasset, og svei lyng, som skulle bli beitemuligheter til både kyr og sau. Ved en fjerning av den frie beiteretten, ville kanskje disse småjordene igjen bli brukt til høying og beiting. (Kanskje det også i dag er mer bekvemt å slå de største og best fremkommelige jordene, i stedet for å utnytte alle muligheter?)

Evert sier videre i sitt innlegg at beiteretten ikke hører fortiden til, og at de sterkeste motstanderne av rettighetene kjenner selvsagt til at den var på plass før de ble født, eller flyttet til øya. Til dette vil jeg si at den frie beiteretten etter min mening hører fortiden til. I dag er vi mer opptatt av å ha det litt trivelig rundt husene. Vi ønsker blant annet ikke at sauene skal komme å forsyne seg av plenen, eller "legge igjen visittkort" rundt dørene. I tillegg kan sauer som går mitt i veien, skape farlige situasjoner i trafikken, både for mennesker og dyr. Jeg mener også at det må være mulig å få forandret noe som har eksistert før en ble født, eller flyttet til en plass. Noen ganger må man faktisk bryte med tradisjoner, og innse at verden går videre også på Skjernøy.

I det nest siste avsnittet av Everts artikkel, kan en få det inntrykk av at de som er imot den frie beiteretten, er imot sauer, velholdte gårder, nærkontakt med dyr o.s.v. Jeg vet ikke om det er riktig oppfattet, men uansett så er det ikke tilfellet. Jeg synes at mange av småbrukene gjør en meget god jobb, og det er positivt med sauer og andre dyr. Jeg mener imidlertid at saueiere må gjerde inne sauene sine, og oppfordrer alle gårdene til å følge opp vedtaket i Valvika.

Med hilsen "en innfødt" Jan Atle Abrahamsen

NYTT FRA SKJERNØY VEL-mai 99

UTBEDRING AV GRENDEHUSET

Utbedring av pipen/sotluken ser ut til å bli en enklere sak enn først antatt. Det undersøkes kostnader på rømningsvei fra kvisten og på røykvarslingsanlegg.

Skraping av ytterveggene er i full gang på dugnad, nå gjenstår maling. Det skal også skje på dugnad. Det ble foreslått å fordele veggene på de ulike gårdene, noe som vi håper vil fungere.

Vi fikk nå i vår pålegg fra branntilsynet om at der måtte være en rømningsvei til fra storsalen på Grendehuset. Det ble derfor kjøpt inn en dobbel dør. Den vil bli montert på den siden som vender mot kapellet.

ANDRE AKTIVITETER OG 17.MAI.

Nå har vi hatt vårrydding og 17. Mai feiring som har vært vellykket. Toget fra Valvik var i år lengre enn vanlig ble det sagt. Været var i alle fall upåklagelig. En stor takk til Magnhild Brovik som holdt en flott tale ved minnestøtten. Resten av 17. Mai feiringen forløp på tradisjonelt vis. En gratulasjon til Valvik som fikk napp i vandrepokalen i år.

SKJERNØYDAGEN -99

26. juni har vi tenkt å avvikle Skjernøydagen på Farestad. Det er kommet forslag om loppemarked. Det kan vi ha hvis noen har lopper å være av med. Det er satt opp oppslag på alle oppslagstavlene med info om at interesserte kan ringe Hilde Herstad på telefon nr.382 68652, likeså hvis de trenger hjelp til frakting av lopper. Er der noen som ønsker å selge noe fra salgsboder kan de også la høre fra seg. Vi får besøk av en som skal ha sjøvett for barn. Den lille redningsskøyta til sjøredningskorpset i Farsund, Rauna, kommer på besøk og vi får høre øyas nye barnekor. Kafe. Ta med fluktstol.

KOMMUNEPLAN/REGULERINGSPLAN FOR FARESTAD ROSNES

Kommuneplan har vært til høring. Vellet har påpekt at det er mange datatekniske feil i kommunekartene. Vellet protesterte på B6 område på Berge som var flatregulert til framtidig boligbygging. Årsak, det var ikke nevnt antall påtenkte hus, og området kunne dermed i ytterste konsekvens blitt et tett byggefelt. Det er spredt boligbygging som er ønskelig på øya, også for fremtiden.

Reguleringsplanen har vært ute til offentlig ettersyn og fristen var 1.mai. Den skal sluttbehandles i løpet av juni.

FARTSREDUKSJON PÅ ØYA

Det er søkt veimyndighetene om fartsreduksjon til 60 km/t fra Skjernøy bro til 50 km sonen begynner. Denne henvendelsen har vi ikke fått noen respons på. Men vi anmoder alle øyas beboere om å senke farten likevel. Vi har ingen å miste. Husk, vi har etter hvert fått mange barn på øya. Vi forplikter å vise hensyn !!.

INFORMASJONSFOLDER OM SKJERNØY

Janne Knutsen har tatt initiativ til og fått "fullmakt" til å utarbeide en informasjonfolder til nye innflyttere. Hun jobber for fullt med dette. Det blir en liten folder med opplysning om ulike tilbud vi har, og litt om øya generelt. Dette håper vi kan være med å gi nye innflyttere en fin velkomst.

KONTIGENTEN

Konigenten til vellet blir i år uforandret. Kravene vil komme i postkassene i løpet av juni. Det er fremdeles frivillig, men vi håper at..... Som alle vet er det lite som kan gjøres uten penger!!

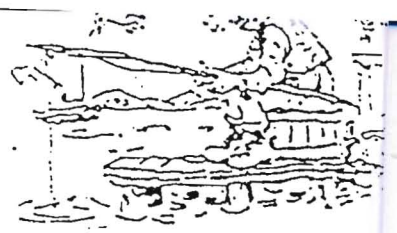
PROSJEKT:OMRÅDETILTAK

Som mange av dere husker dro Bjørn Vikøyr i gang et møte om områdetiltak i slutten av april, med fylkeskonservator Jo van der Eynden, representant fra Agder naturmuseum, Asbjørn Lie, fra Mandal landbrukskontor kom Ellen Sand. Målsettingen er å bevare et levende kulturlandskap på Skjernøy og tiliggende øyer og holmer

Vellet har jobbet noe med å skaffe interesserte som kunne tenke seg å jobbe i et slikt prosjekt.

Vellet har nå fått 7 representanter, en fra hver gård til å sitte i dette prosjektet. Disse er: Arnt Otto Ånensen, Dyrstad, Eilef Christensen, Valvik, Harry Watne, Rosnes, Jan Harald Syvertsen, Ytre farestad, Arvid Gabrielsen, Nedre Farestad, Tønnes berge, Berge, Evert Knutsen, Skjernøysund. Bjørn Vikøyr blir også med. Det forventes at de har et møte før ferien og starter opp mer seriøst fra høsten av. Dette kan bli et spennende prosjekt som det kan komme mye nyttig og fruktbart utav. Vi regner med å få høre mye om dette etter hvert.

Vennlig hilsen Tove Laila Johansen, leder.

Reguleringsplanen for Farestad og Rosnes.

Etter omfattende planleggingsarbeid, hvor lokalbefolkningen har deltatt aktivt gjennom Skjernøy vel, er endelig reguleringsplanen for Farestad og Rosnes vedtatt. Planen gir gode muligheter for en positiv utvikling i et område som stort sett har hatt byggestopp i flere tiår. Allerede nå ser man resultatene av det arbeidet som startet med lokalplanleggingsprosjektet, og som nå er utført. Tre hus er allerede reist. Og dette er helt sikkert bare begynnelsen, i en positiv utvikling for Norges sydligste faste bosetning. En stor takk til alle som har deltatt i planleggingen.

Holmekollstafetten.

To damer deltok i Holmekollstafetten, Liv Britt Jenssen og Lise Knutsen. Begge deltok på laget til Vassmyra Bedriftidrettslag. Laget ble nr. 25 av ca: 250 lag i sin klasse, kvinner mosjon. Lise Knutsen deltok for 18. gang på rad. Vi gratulerer.

I Juvik har reven vært ute i klassisk ærend, og gjort rent bord i høneflokken hos Knut og Janne Knutsen, tre høner og en hane ble revemat. Så hønseiere pass på hønene, reven slår til når du minst aner det. På denne tiden har den normalt unger, og har av den grunn ekstra god appetitt. Reven er fredet i yngletiden fram til 15. juli.

En velvoksen elgokse ble observert i Sundsdalen, midt inne på øya ganske nylig. Noen rapport om kalving på den øvrige «besetningen» på Skjernøy har vi ende ikke fått, men det er to voksne kyr, så alle muligheter skulle være tilstede. Det er ikke planlagt elgjakt til høsten.

Forbud mot krokarn etter laks.

Myndighetene har satt ned en komite som arbeider med fremtidige lakseforvaltningen i Norge. Etter myndighetens oppfatning er den

norske laksestammen truet. Dette på grunn forurensing, innblanding av oppdrettslaks, overfiske osv.

I komiteens innstilling er det blant annet enstemmighet om at krokarn etter laks skal forbys i hele landet. Det foreslås videre at fisket med kilenot skal forsette som før. Saken skal opp i Stortinget senere i år, og en avgjørelse vil ikke ha innvirkning på denne sesongen. Vi får håpe på det beste. Det er ganske mange fra Skjernøy som fisker med krokarn. Fisket er begrenset til ca: 8 dager i året, så at dette skal ha betydning for bestanden er vel nokså tvilsomt.

Vil ha feriebolier.

Fire søsken som alle er oppvokst i Rosnes, har søkt Mandal bygningsråd om å omdisponere familieeiendommen til ferieformål. Søknaden ble ikke innvilget, og søsknene har nå anket vedtaket. De mener det bare vil være et tidsspørsmål før politikere oppdager at et politisk vedtak ikke er tilstrekkelig for å få folk til å flytte til et sted og bli boende der.

Søsknene mener at eneste muligheten for helårsboliger er at stedet knyttes til offentlig kloakk (er lagt), og at det også må komme ny bro og bilvei hvis bosetningen skal bevares eller økes. Men med bro vil det bli for dyrt og miljøet vil bli ødelagt.

Videre mener de at det ikke vil gå mange årene før alle husene på Rosnes er fraflyttet og bare brukes til fritidsboliger. Derfor mener de det er best for alle parter at Mandal kommune legger til rette for å utnytte Rosnes som feriested.

Videre peker søsknene på at rundt 200 dekar utmark av familieeiendommen er gått til fritidsformål.

Løshunder.

For de som driver med sauer her ute har løshunder alltid vært et problem. «Fædrelandsvennen» hadde et innlegg for en tid siden, med samtale med Jan Harald Syvertsen. Han har rundt 50 sauer som om sommeren går på holmene og friarealet i Ystevågen. Og det er ikke sjelden at hundene blir sluppet løs av turgåere. (I Mandal er det utvidet båndtvang fra 1. apr. til 9. sep.) Mange ganger også når båter

legger til ved holmene, og straks båten kommer til land jumper hunden i land og løper av gårde. Er det sauer i nærheten da skal hundeeieren ha god kustus på dyret for å få det til å stanse. Nesten hvert år forekommer det at sauer som tilhører folk på Skjernøy forsvinner, blir drept eller skadet etter å blitt jaget av løshunder. Det er hundeeiernes ansvar å ha kontroll over hundene sine.

Oppfordrer folk som går tur eller går i land på holmer om å ikke slippe hundene løs. Sauene vet jo ikke at hunden er «så snill så,» og «vår hund jager ikke sauer».....

Lyttestasjonen Lola.

Stasjonen lå på Mønnesland, gjemt inne i skogen nord for Omeland. Tre mann betjente stasjonen med radiosender fra jan. til krigens slutt i 1945. Nå er hytta gjenoppbygd, og ble gjenninnvidd med stor stas for en tid tilbake. Under en omvisning 16. mai møtte også «telegrafisten» opp som er bosatt i USA. Så alle tre som betjente senderen var tilstede.

For at vi nevner dette er at disse tre ble fraktet i all hemmelighet over fra England og i en bensindrevet motortorpedobåt og skulle lande på Sandøy. Men de fant ikke landingsstedet. Det var snø og kuling, og de landet i stedet i Hellersøyura, hvor alt utstyret ble fraktet i land og gjemt under Hellenen. Derfra tok de tre mennene innover i en livbåt, som ble senket inne i Skjernøysund. En natt noen dager senere oppsøkte de Mauritz Jørgensen i Skjernøysund om å låne en motorbåt. Men Mauritz ville ikke låne ut båten, så de oppsøkte i stedet Jonas Hansen. Han sa at de ikke kunne låne båten, men de kunne stjele den, han kunne kjøre den til Juvika, så kunne de ta den der. Kristiane (kona til Jonas) sto opp midt på natta og stekte vafler til dem. De tre mennene brukte Jonas båt til å frakte utstyret fra hellingen på Hellesøy og inn til Frivoldstranda. Så la de båten tilbake der de tok den i Juvika. Men de fant ikke igjen provianten og tobakken som viste seg å være stålet. En kasse med tobakk ble funnet av Alf A. Dyrstad ved Hjelmen. Fra Frivoldstranda ble utstyret fraktet videre med hest og kjerre opp til Mønnesland.

Kristiane og Jonas Hansen fortalte ikke til noen om denne hendelsen før lenge etter krigen.

Motortorpedobåten var som nevnt bensindrevet og tankene hadde ikke kapasitet til turen fram og tilbake over Nordsjøen. Derfor var det stablet bensinkanner over alt ombord, så det var såvidt plass til besetningen. En «flytende bombe».....

Det var tre russ fra Skjernøy som kunne feire avslutningen av vidergående skole. Det var Alexander Thomsland Jørgensen (rød), Ronny Greipsland (rød) og Line Dyrstad Solvang (blå).

Barnedåp i kapellet 16. mai: Barnets navn: Hege. Foreldre Nina og Jon Harald Aalvik, bosatt i Søgne.

Konfirmasjon var det også samme dag 16. mai, i fint vårvær. Det var Camilla Syvertsen, Farestad og Lilian Nilsen, bosatt på Valand.

Vi gratulerer Marianne og Kjell Gaukås Dyrstad med en jente som ble født i mai.....

Renovasjonen.

Nå skal jo alle dunkene tømmes hver torsdager fram til første sept. mot før var tømmingsdagen mandager. Det går jo and, men det er noe som er noe som er spill hoppande galt i denne nye ordningen. Når Ma Ren kom med anbudet i høst, var det før de hadde et klart vedtak i bystyret. Anbudet gikk jo utpå at de 250 abonnenter i kommunen som ikke har godkjent kjøreveg for stor lastebil måtte betale ekstra for de meterne som var over 5 meter fra godkjent kjøreveg. Så bestemmer bystyret at ordningen skulle være som før når en hentet sekkene uten noe ekstra i tillegg i prisen. Så går Ma Ren ut og sier at hvis det skal gjennomføres så må renovasjonsavgiften økes med kr 128, - pr husstand. Nå har bystyret bestemt at avgiften ikke skal økes, og foreløpig må vi trille de svære avfalsdunkene til godkjent veg. På Skjernøy er det kun fylkesvegen som er godkjent. Noen må trille dunkene flere hundre meter. Denne nye ordningen har ikke gjort det lettere for abonnentene i utkanten av kommunen. Ma Ren burde ha tenkt på dette før de bestilte nye biler som ikke kan kjøre på vanlige gårdsveier.

Til slutt minner vi om:

Skjernøydagen / loppemarked ved Grendehuset lørdag 26. juni.
Har noen lopper å være av med?

Skjærgårdsgudstjeneste søndag 27. juni kl 11.00, i Ystevågen, v/ vikarprest Dankel. Båter fra Krambudbrygga kl 10.30. Hvis dårlig vær blir gudstjenesten i kapellet.

Hele 324.000 kroner

tilfaller Skjernøy grendehus, som fikk den største potten av de 801.000 spillemiddelkroner som ble utdelt i Mandalsdistriktet. Pengene er meget kjærkommen, for grendehuset trenger total opprusting.

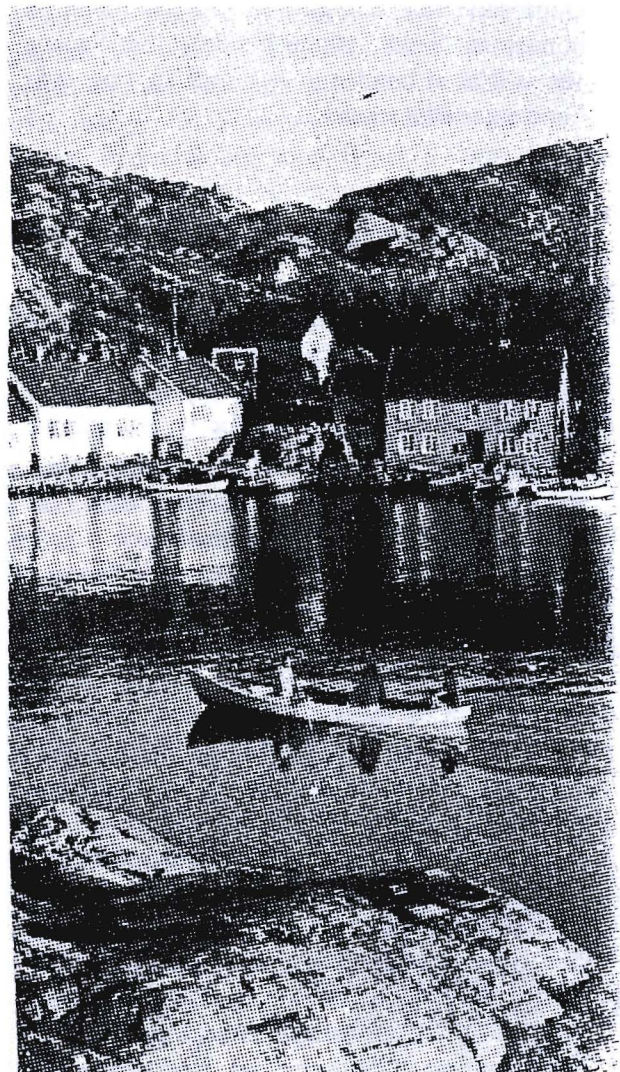
Litt om Været siden sist.

Jevnt over har mars og april vært kalde og fuktige. Det har vært lite snø, bare noen byger som tinte med en gang og det har vært lite frost, men regn har vi hatt rikelig med de to månene. Påsken var fin i år, og det var stor utflukt på helligdagene. Det var sommerlige temperaturer. Slutten av april var også fin, men første uken av mai var kald med iskald regn og vind. 17. mai og dagene før og etter var fine med gode temperaturer, så da kunne en ligge å slappe av i sola. I månedsskifte mai juni har det vært en del kald vind, men første helgen i juni var ganske fin, men noe regn på søndag ettermiddag. Fra tirsdag 8. til onsdag 9. juni har det regnet hele døgnet så nå flommer alt over. Vi håper på fine dager fram til august, men det gamle tegnet «Eik før Ask blir plask» kan slå til også i år da Eiken kom med løv før Asken, og det gjorde den også i fjor. Når det er motsatt, «Ask før Eik blir steik» blir en varm sommer.

Strandnelliken blomstrer nå for fullt på holmene og det er litt av et syn mange plasser. Konvallen er også i full blomst og i stille kvelder kan en kjenne lukten av den.

Det sies at temen ble observert på Oddeboene 23. april og svalen kom tidlig i år, men gjøken har vi ikke hørt så mye til i år. Så vil vi ønske alle lesere av «SKJERNØYPOSTEN» en riktig fin sommer. Og spesielt til Skjernøyfolk vil vi

minne om å holde øye med båter, motorer og bensintanker / kanner. Det har allerede vært tyveri.....

Idyll i Skjernøysund.